

вид дисциплінарного стягнення цілком може бути імплементований в національне законодавство та юридичну практику.

Також заслуговує на увагу досвід Республіки Польща щодо застосування до адвокатів додаткових дисциплінарних стягнень у вигляді заборони виконання патронату на певний строк та втрати пасивного і активного права бути обраними до органу адвокатського самоврядування.

Перспектива подальшого дослідження даної тематики обумовлена необхідністю проведення порівняльно-правового аналізу норм польського та українського законодавства, якими врегульовано інші аспекти адміністративно-правового регулювання адвокатської діяльності з метою формулювання пропозицій щодо удосконалення чинного національного законодавства та юридичної практики у даній сфері суспільних відносин.

Література:

1. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05 липня 2012 року. № 5076-VI. Дата оновлення: 03.08.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>

2. Ustawa z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19820160124/U/D19820124Lj.pdf>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-374-6-77>

ТАКТИЧНІ ПРИЙОМИ ДОПИТУ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ НЕЗАКОННОГО ПОВОДЖЕННЯ ЗІ ЗБРОЄЮ, БОЙОВИМИ ПРИПАСАМИ АБО ВИБУХОВИМИ РЕЧОВИНАМИ

Отришко А.О.

*аспірант кафедри кримінального процесу та криміналістики,
Донецький державний університет внутрішніх справ
м. Кропивницький, Україна
ORCID ID: 0009-0005-4584-9168*

Допит є центральною СРД, яка дозволяє: 1) встановити обставини кримінального правопорушення; 2) вчасно висунути слідчі версії; 3) отримати відомості про членів злочинного угруповання та їх лідерів; 4) визначити послідовність й тактику проведення інших процесуальних

дій [2, с. 236]. Загальними завданнями допиту є: отримання доказів за кримінальним провадженням; встановлення об'єктивної істини; перевірка слідчих версій, висунутих на початковому етапі розслідування; встановлення фактичних даних про підготовку, вчинення та приховання кримінальних правопорушень; встановлення обставин, що сприяли або перешкоджали вчиненню протиправних дій; збирання відомостей про особу правопорушника, злочинця та його зв'язки; вжиття заходів профілактичного характеру та ін. [1, с. 309]. На нашу думку, основним завданням допиту є отримання і фіксація свідчень від осіб, які є учасниками кримінального провадження або яким відомі обставини щодо підготовки, вчинення або приховування кримінального правопорушення, які мають значення для розслідування.

Під тактикою допиту розуміють сукупність заснованих на кримінальних процесуальних нормах криміналістичних рекомендацій, які визначають найбільш доцільні прийоми та способи встановлення психологічного контакту з допитуваним, надання йому допомоги у відтворенні події, методи і прийоми правомірного психологічного впливу для одержання правдивих показань, що мають значення для розкриття та розслідування кримінальних правопорушень. Застосування тактичних прийомів носить вибірковий характер, що передбачає вибір й використання тих із них, які сприяють одержанню об'єктивних, правдивих та повних показань. Тактичні прийоми не повинні бути ізольованими один від одного. Майстерність й професіоналізм слідчого полягає у тому, щоб, використовуючи усі прийоми і засоби, правильно спланувати їх, вміти варіювати ними під час допитів, відмовляючись від одних і переходячи до інших [1, с. 314-315]. Слідчий обирає необхідні тактичні прийоми зважаючи на наявну інформацію про допитувану особу та її статус у кримінальному провадженні (свідок, потерпілий, підозрюваний, експерт); ситуації, яка склалась під час допиту (конфліктна, безконфліктна); слідчої ситуації на момент проведення допиту (хід розслідування, отримані докази і показання інших учасників); обставини, які слід встановити (підтвердження вчинення протиправних дій ймовірним злочинцем, спростування показань інших учасників кримінального провадження тощо).

До основних тактичних прийомів допиту, що використовуються у правоохоронній практиці, належать такі:

- встановлення психологічного контакту;
- викладання показань у формі вільної розповіді;
- постановка запитань;
- створення напруги;
- використання різних темпів допиту;
- спостереження за поведінкою допитуваного;
- пред'явлення доказів;
- використання фактору раптовості;

- актуалізація забутого у пам'яті допитуваних;
- створення уявлення про інформованість слідчого;
- розповідь слідчим версій про ймовірний розвиток злочинної події;
- приховування меж інформованості слідчого;
- використання конфліктів у злочинній групі;
- застосування науково-технічних засобів [1, с. 315].

Науковці зауважують, що з усіх типових завдань допиту найбільшу складність та інтерес з точки зору практичної реалізації мають саме ті, які виходять з конфліктних ситуацій допиту. Найчастіше конфліктні ситуації при допиті виникають, якщо суб'єкт володіє вихідною інформацією, але навмисно перекручує її або відмовляється від давання показань. Так, неправдиві показання можуть бути породжені відчуттям безвихідності, продиктовані прагненням свідка захистити родича чи близьку людину, викликані бажанням підозрюваного уникнути відповідальності за більш тяжкий злочин, зменшити свою вину або приховати негативну роль співучасників та ін. Головним завданням слідчого в таких ситуаціях є викриття неправди у показаннях допитуваної особи та збереження психологічного контакту. У зв'язку з цим метою дій слідчого з перевірки необґрунтованого посилення на алібі є максимальна деталізація показань з подальшою можливістю їх перевірки, у тому числі при провадженні повторних допитів [3, с.136-137]. В таких випадках, слідчий повинен бути ознайомлений з усіма матеріалами кримінального провадження, а саме показаннями свідків, висновками судових експертиз, результатами огляду та обшуку, а також інших СРД для того, щоб вчасно виявити неправдиві показання та за допомогою окремих тактичних прийомів вказати на це допитуваному та отримати об'єктивні і достовірні дані.

У конфліктній ситуації під час допиту злочинця слідчий повинен застосовувати такі тактичні прийоми допиту, які зможуть створити уявлення особи про обізнаність слідчого щодо обставин вчинення злочину, невідворотності покарання та наявності достатніх доказів, що підтверджують його винуватість у незаконному поводженні зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами. Для цього нерідко пред'являються речові докази та зачитуються показання інших учасників кримінального провадження, створюється напруга та змінюється темп допиту, слідчий надає злочинцю інформацію щодо подальшого розвитку розслідування та пропонує викласти показання власноручно, після чого ставить уточнюючі запитання. При цьому слідчий може спростовувати неправдиві аргументи і викривати невідповідності у показаннях допитуваного правопорушника.

Безконфліктна ситуація характеризується повним або частковим збігом інтересів учасників взаємодії, відсутністю протиріч в цілях, для досягнення яких спрямовані їхні зусилля на даному етапі розслідування. У безконфліктній ситуації основне тактичне завдання слідчого полягає в

детальному й вичерпному з'ясуванню і фіксації в протоколі показань допитуваного [3, с. 135]. Проте і в безконфліктних ситуаціях виникають труднощі при допиті осіб, коли останні допускають помилки, перебільшують значення тих чи інших подій або не можуть надати об'єктивну інформацію, що має значення для розслідування. В такому випадку застосовуються тактичні прийоми, спрямовані на активізацію пам'яті допитуваного, деталізація показань та постановка уточнюючих запитань, використання речових доказів та показань інших учасників кримінального провадження.

Тактичні прийоми допиту застосовуються слідчим на власний розсуд з метою встановлення психологічного контакту і усунення бар'єрів у спілкуванні з допитуваною особою. Тактичні прийоми можуть бути використані як окремо, так і комбінуватися з метою спонукання особи до надання правдивих і об'єктивних свідчень, а постановка уточнюючих запитань, демонстрація речових доказів і показань інших учасників здійснюється слідчим з метою активізації діяльності допитуваного і актуалізації забутого. Також, слідчий може спростовувати неправдиві аргументи і викривати невідповідності у показаннях допитуваної особи. При допиті підозрюваного доцільно застосовувати тактичні прийоми, які зможуть створити уявлення особи про обізнаність слідчого щодо обставин вчинення злочину, невідворотності покарання та наявності достатніх доказів, що підтверджують його винуватість у незаконному поводженні зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами. Для цього нерідко пред'являються речові докази та зачитуються показання інших учасників кримінального провадження, створюється напруга та змінюється темп допиту, слідчий надає злочинцю інформацію щодо подальшого розвитку розслідування та пропонує викласти показання власноручно, після чого ставить уточнюючі запитання.

Література:

1. Криміналістика : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / К. О. Чаплинський та ін. 2-е вид, перероб. і доп. Дніпро : ДДУВС ; Ліра ЛТД, 2017. 480 с.
2. Тарасенко О.С. Особливості допиту на початковому етапі розслідування незаконного поводження з вогнепальною зброєю, що вчиняється злочинними об'єднаннями. Науковий вісник публічного та приватного права. № 1-2. 2016. С. 235-240.
3. Щербаковський М.Г., Андрєєв Д.В. Розслідування незаконного обігу зброї: монографія. Харків, 2021. 192 с.